

8

Återrapportering av Uppdrag att Utredda förutsättningar för och konsekvenser av en samlokalisering av Medborgarcenter och bibliotek (KOF/2019:145)

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av avrapporteringen av uppdraget att utreda förutsättningar för och konsekvenser av en samlokalisering av Medborgarcenter och bibliotek.
2. Kultur- och fritidsnämnden uppdrar åt förvaltningen att i samband med framtida lokalbehov för bibliotek ha fortsatt dialog och samverkan med Medborgarcenter, i syfte att hitta mer kostnadseffektiva gemensamma lokallösningar.
3. I samband med en planerad utökning av bibliotekets lokaler i Tumba uppdras förvaltningen att undersöka möjligheterna att dela dessa nya lokaler med medborgarkontor.

Sammanfattning

I syfte att få till en mer kostnadseffektiv lokallösning för Bibliotek och Medborgarcenter samt kunna ge ett mer samlat bemötande till Botkyrkaborna har möjligheterna till samlokalisering mellan verksamheterna utretts, se KS/2020:403.

Utredningen visar att det finns vinster med en samlokalisering av verksamheterna både för Botkyrkaborna och för kommunen. Framförallt ses vinsterna för Botkyrkaborna kring tillgången till publika datorer och möjligheter att få stöd i att utföra sina ärenden digitalt. En samlokalisering ger möjligheten att möta Botkyrkaborna på ett mer samlat sätt och att samverka kring den information och upplysning som de söker på olika håll i kommunen.

En förutsättning för detta är att nya lokaler utformas på ett sätt som gynnar båda verksamheternas besökare. En lokalsamverkan leder inte automatiskt till dessa förbättringar. Ett tätare samarbete mellan verksamheterna behövs för att fördelarna med att dela lokaler ska få fullt genomslag.

Att samlokalisera verksamheterna kommer att innebära ökade kostnader initialt. Antingen i form av investeringar eller ökade ramar för att täcka ökade hyreskostnader. Inga av verksamheternas befintliga lokaler är lämpliga för att inhysa båda verksamheterna i nuläget. Då Medborgarcenter har nyrenoverade ändamålsenliga lokaler så måste samlokalisering planeras ihop med att lokaler ändå måste förändras av andra skäl för att en samlokalisering ska bli en ekonomisk effektivisering på kort sikt.

Båda verksamheterna har många medborgare som använder sig utav publika datorer och som behöver stöd med att kunna lösa sina ärenden digitalt. Kring denna fråga krävs en samverkan mellan bibliotek och Medborgarcenter redan nu.

Referens

Marie Johansen

marie.johansen@botkyrka.se

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Utredning av förutsättningar för och konsekvenser av samlokalisering av Medborgarcenter och bibliotek

Diarienummer: KOF/2019:145

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av avrapporteringen av uppdraget att utreda förutsättningar för och konsekvenser av en samlokalisering av Medborgarcenter och bibliotek.
2. Kultur- och fritidsnämnden uppdrar åt förvaltningen att i samband med framtida lokalbehov för bibliotek ha fortsatt dialog och samverkan med Medborgarcenter, i syfte att hitta mer kostnadseffektiva gemensamma lokallösningar.
3. I samband med en planerad utökning av bibliotekets lokaler i Tumba uppdras förvaltningen att undersöka möjligheterna att dela dessa nya lokaler med medborgarkontor.

Sammanfattning

I syfte att få till en mer kostnadseffektiv lokallösning för Bibliotek och Medborgarcenter samt kunna ge ett mer samlat bemötande till Botkyrkaborna har möjligheterna till samlokalisering mellan verksamheterna utretts, se KS/2020:403.

Utredningen visar att det finns vinster med en samlokalisering av verksamheterna både för Botkyrkaborna och för kommunen. Framförallt ses vinsterna för Botkyrkaborna kring tillgången till publika datorer och möjligheter att få stöd i att utföra sina ärenden digitalt. En samlokalisering ger möjligheten att möta Botkyrkaborna på ett mer samlat sätt och att samverka kring den information och upplysning som de söker på olika håll i kommunen.

En förutsättning för detta är att nya lokaler utformas på ett sätt som gynnar båda verksamheternas besökare. En lokalsamverkan leder inte automatiskt till dessa förbättringar. Ett tätare samarbete mellan

verksamheterna behövs för att fördelarna med att dela lokaler ska få fullt genomslag.

Att samlokalisera verksamheterna kommer att innebära ökade kostnader initialt. Antingen i form av investeringar eller ökade ramar för att täcka ökade hyreskostnader. Inga av verksamheternas befintliga lokaler är lämpliga för att inhysa båda verksamheterna i nuläget. Då Medborgarcenter har nyrenoverade ändamålsenliga lokaler så måste samlokalisering planeras ihop med att lokaler ändå måste förändras av andra skäl för att en samlokalisering ska bli en ekonomisk effektivisering på kort sikt.

Båda verksamheterna har många medborgare som använder sig utav publika datorer och som behöver stöd med att kunna lösa sina ärenden digitalt. Kring denna fråga krävs en samverkan mellan bibliotek och Medborgarcenter redan nu.

Ärendet

Tanken om att samlokalisera bibliotek och medborgarservice har funnits i Botkyrka sedan arbetet med Tullinge idéhus och nybyggnationen av Tumba centrum. Sedan båda projekten tagit andra vägar avbröts planeringsarbetet och besluten om samlokalisering genomfördes ej.

I plan för effektivisering av central organisation 2020–2023, som hösten 2019 lades fram för Kommunstyrelsen samt i olika tappningar för alla nämnder, finns möjligheten till samlokalisering av bibliotek och Medborgarcenter med som ett förslag till effektivisering. Det finns därutöver ett uppdrag i Kultur- och fritidsnämndens internbudget 2019 att närmre utreda möjligheter och konsekvenser av en samlokalisering. Som en konsekvens av detta har en utredning gjorts, se KS/2020:403.

I utredningen görs:

- en preliminär bedömning av uppdragen för respektive verksamhet och om de lämpar sig för samlokalisering
- en preliminär bedömning av ekonomiska effekter

Praktiska möjligheter att samlokalisera undersöks som tex.

- planerade ombyggnationer
- behov av yta
- nuvarande avtal för lokaler mm.

Konsekvenser för Botkyrkabon analyseras i samband med analysen av de olika delarna i utredningen.

Utredningens slutsatser i korthet**De respektive uppdragen**

Alla som söker kontakt med kommunen ska snabbt få svar via Medborgarcenter. Huvuduppgiften är att vara en öppen verksamhet som är enkel att nå via valfri kontaktkanal. Genom att erbjuda korrekt och lättbegriplig information och vägledning kring kommunens och andra aktörers verksamhet ska Medborgarcenter bidra till att öka invånarnas möjlighet att på ett enkelt och effektivt sätt kunna lösa sina vardagsärenden. Medborgarcenter bidrar till att Botkyrkaborna är välinformerade och får jämlika möjligheter att vara aktiva medskapare av sitt samhälle.¹

Bibliotekslagen 2§ säger att det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Enligt 7§ ska folkbiblioteken särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Uppdragen för medborgarkontor och bibliotek har ett flertal beröringspunkter. Det demokratifrämjande, kompensatoriska, informerande och tillgängliga arbetssättet förenar.

Det som förenar och det som skiljer verksamheterna åt

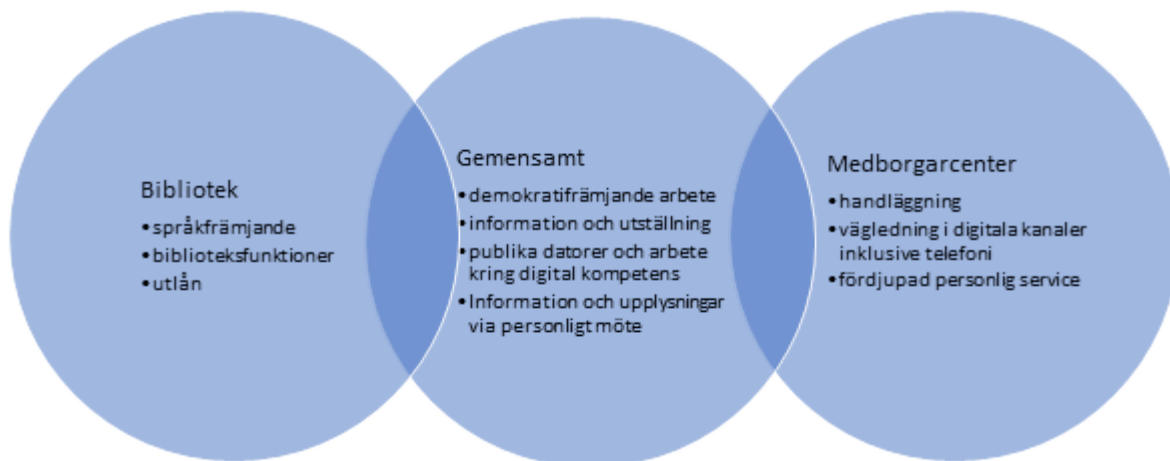
Biblioteken är genom låga trösklar, en bredd av tjänster och aktiviteter och centrumnära lokaler tillgängliga för alla. Både bibliotek och medborgarkontor är placerade på platser där människor rör sig i sin vardag i anslutning till exempelvis annan service och handel. Det ger människor goda förutsättningar att ta del av verksamheternas utbud. Båda verksamheterna ger samhällsvägledning, som invånarna efterfrågar, utifrån sina olika utgångspunkter.

Bibliotek och medborgarkontor är öppna verksamheter med lokal förankring i området. Båda verksamheterna möter medborgare som behöver stöd och hjälp med att kunna lösa sina vardagsärenden. Oftast sker detta på biblioteken i samband med att medborgarna lånar bibliotekens publika datorer.

En djupare samverkan skulle främja arbetet med digital delaktighet och de krav som en allt mer digitaliserad vardag ställer på Botkyrkaborna. Detta är också ett arbete som skulle behöva ha sin egen resurs och plan

inom ramen för båda verksamheterna. Ingen av verksamheterna uppfattar idag detta som ett huvuduppdrag.

Även demokratifrämjande arbete och arbete med information och utställningar skulle gynnas av samverkan mellan verksamheterna. Båda verksamheterna har tillgång till vissa broschyrer och information om kommunala och andra aktiviteter. Detta skulle kunna samordnas för ett tydligare erbjudande till Botkyrkabon. Utökade möjligheter för medborgarna att låna lokaler i sitt närområde vore också en tydlig vinst för Botkyrkaborna. Man kan också anta att nya personer skulle hitta till verksamheterna då de tillsammans drar en större målgrupp till lokalerna. Det skulle innebära att Botkyrkaborna på ett bättre sätt skulle ta del av det kommunen kan erbjuda.

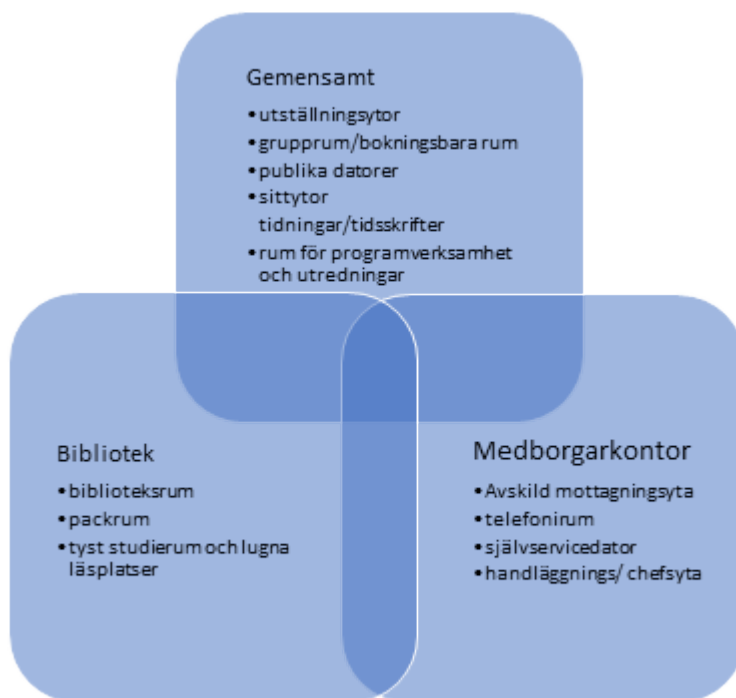
Samtidigt skiljer sig grunduppdragen åt. Målgrupperna för de olika verksamheterna har, till stor del, skilda frågor. De vänder sig också till de olika verksamheterna i olika ärenden. Medborgarkontoren har mycket få frågor kring biblioteksverksamhet och biblioteken också en liten andel frågor som rör fördjupad samhällsvägledning. Däremot får båda verksamheterna frågor kring publika datorer, information och upplysning, kopiering samt skanning. Om biblioteken kunde hänvisa dessa till medborgarkontoren så skulle tid frigöras för bibliotekens grunduppdrag.

Gemensamma lokaler och rekommendationer kring utformning

En samlokalisering av medborgarkontor och bibliotek skulle kunna ge ekonomiska och verksamhetsmässiga fördelar. Framförallt kring utställningsytor, publika datorer och samhällsinformation skulle en lokalsamverkan ge fördelar för verksamheten och Botkyrkabon. Det är då viktigt att det är lokaler som är utformade efter båda verksamheternas behov och det skulle också vara gynnsamt att utöka möjligheter för allmänheten att låna samlingslokaler.

Ytor som med fördel skulle kunna delas med biblioteken är öppna ytor för väntan, lån av publika datorer, läsning av tidningar, bokningsbara rum samt utställning. Det förutsätter att den typen av ytor är tydligt avskilda från det som är biblioteksrum och medborgarkontorens mottagning. Med ett besöksstryck på 70–100 personer om dagen på Alby och Hallunda medborgarkontor är risken annars stor att besöksgrupperna stör varandra. Medborgarkontorens kunder kan vara socialt utsatta och i väldigt känsliga situationer. Att handha dessa ärenden inne i biblioteksrummet skulle troligtvis försämra intrycket för både medborgarkontorens och bibliotekens besökare.

Samlade rekommendationer

- En samlokalisering av bibliotek och medborgarkontor ger ökade möjligheter att ge Botkyrkaborna ett samlat utbud och möjligheter för verksamheterna att genom samverkan ge ett bättre sammantaget erbjudande. Det kan också antas att nya personer kommer att hitta till verksamheterna genom att medborgarkontor och bibliotek finns i samma lokaler.
- Det finns både verksamhetsmässiga och på sikt ekonomiska fördelar med en samlokalisering. Den långsiktiga riktningen bör vara att över tid samlokalisera verksamheterna där det är möjligt. Detta kräver att lokaler utformas för att vara gemensamma från

början för båda verksamheterna, snarare än att någon av verksamheterna att "flyttar in" i den andra.

- Det är inte ekonomiskt försvarbart att initiera en ombyggnation av lokalerna enbart i syfte att samlokalisera utifrån nuvarande förutsättningar. Men när biblioteken eller medborgarkontoren av andra skäl behöver uppdatera sina lokaler bör ställning tas till om en samlokalisering av verksamheterna är möjlig. I det läget har samlokalisering potential att ge både ekonomiska och verksamhetsmässiga fördelar.
- Vid förlängning av befintliga hyresavtal bör hänsyn tas till om samlokalisering möjligheter finns under avtalsperioden. Detta för att undvika avtal som leder till dubbelkostnader.
- En ökad samverkan mellan bibliotek och medborgarkontor kring de Botkyrkabor som söker samhällsvägledning på biblioteken bör utformas i väntan på en ev. samlokalisering. En samsyn kring uppdragen är en förutsättning för att en samlokalisering ska bli lyckosam och förbättra servicen till Botkyrkabon. Grunden kan läggas redan nu.
- Kommunen som helhet bör ta ett fastare grepp kring frågan om digital delaktighet och bibliotek och Medborgarcenter bör samverka kring detta.

Möjlig samlokalisering i Tumba

I Tumba är en utökning av biblioteksytan med 600 kvm på gång och beräknas stå klart i årsskiftet 2020–2021. Detta främst för att biblioteket i Tumba behöver uppdatera sina lokaler för att de ska bli ändamålsenliga. I samband med det ska också Fritidsbanken och Botkyrka konsthall flytta in, respektive ha, verksamhet i lokalerna. Utökningen av ytan gör att förutsättningarna finns för att även medborgarkontoret ska kunna flytta samman med övriga verksamheter och samtidigt följa den inriktning för gemensamma lokaler som utredningen föreslår.

Det innebär också att det nu finns en möjlighet att ge Botkyrkaborna ett mer samlat erbjudande i Tumba, där verksamheterna kan berika och ta stöd av varandra. Samtidigt finns förutsättningar att minska verksamheternas samlade lokalkostnad. Det bör undersökas skyndsamt då ombyggnadsplanerna redan kommit långt.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

På lång sikt skulle en lokalsamverkan leda till besparingar gällande lokalkostnader. Det skulle dock initialt innebära ökande kostnader i form av investeringar eller ökade lokalhyror. Detta då inget av biblioteken är anpassat för att kunna inrymma ett medborgarkontor i dagsläget. En preliminär beräkning visar att den initiala kostnaden

skulle kräva ett antal år för att återbetalas av den besparing som uppstår av att gemensamma ytor delas.

Om bibliotek eller medborgarkontor däremot av andra skäl behöver uppdatera sina lokaler (tex. på grund av läge, för små ytor, behov av renovering mm) finns mer omedelbara ekonomiska vinster med att, i samband med det, även samlokalisera verksamheterna.

Besparingen när det gäller personella resurser är möjlig men mer osäker. Vid utsatta tider på dygnet skulle möjligtvis en samlokalisering leda till att verksamheterna skulle kunna dela på sin personella resurs för att undvika ensamarbete. Öppettiderna på de olika verksamheterna skulle sannolikt ha en större effekt på behovet av bemanning än en samlokalisering.

Marie Johansen

Kultur- och fritidsdirektör

Verksamhetschef Konst och bibliotek

Bilagor

Tjänsteskrivelse – samlokalisering av Medborgarcenter och bibliotek.

KS/2020:403

Samlokalisering av Medborgarcenter och bibliotek i Botkyrka - utredning. KS/2020:403

Expedieras till

Kommunledningsförvaltningen

Referens

Itai Cabrera Fernández

itai.fernandez@botkyrka.se

Mottagare

Kultur- och

fritidsnämnden/Kommunstyrelsen/Fullmäktige

Samlokalisering av medborgarcenter och bibliotek i Botkyrka.

Diarienummer: /KS/2020:403/**Förslag till beslut**

1. Biblioteken och medborgarkontoren uppdras att samordna sina framtida lokalbehov i syfte att hitta mer kostnadseffektiva gemensamma lokallösningar.
2. I samband med utökningen av bibliotekens lokaler i Tumba uppdras verksamheterna att undersöka möjligheterna för medborgarkontoret och bibliotek att dela dessa nya lokaler.
3. Biblioteken och medborgarkontoren uppdras att samverka kring de medborgare som behöver stöd och hjälp, bland annat med att använda digitala kanaler för att lösa sina ärenden.

Sammanfattning

I syfte att få till en mer kostnadseffektiv lokallösning för Bibliotek och Medborgarcenter samt kunna ge ett mer samlat bemötande till Botkyrkaborna har möjligheterna till samlokalisering mellan verksamheterna utretts.

Utredningen visar att det finns vinster med en samlokalisering av verksamheterna både för Botkyrkaborna och för kommunen. Framförallt ses vinsterna för Botkyrkaborna kring tillgången till publika datorer och möjligheter att få stöd i att utföra sina ärenden digitalt. En samlokalisering ger möjligheten att möta Botkyrkaborna på ett mer samlat sätt och att samverka kring den information och upplysning som de söker på olika håll i kommunen.

En förutsättning för detta är att nya lokaler utformas på ett sätt som gynnar båda verksamheternas besökare. En lokalsamverkan leder inte automatiskt till dessa förbättringar. Ett tätare samarbete mellan

verksamheterna behövs för att fördelarna med att dela lokaler ska få fullt genomslag.

Att samlokalisera verksamheterna kommer att innebära ökade kostnader initialt. Antingen i form av investeringar eller ökade ramar för att täcka ökade hyreskostnader. Inga av verksamheternas befintliga lokaler är lämpliga för att inhysa båda verksamheterna i nuläget. Då medborgarcenter har nyrenoverade ändamålsenliga lokaler så måste samlokalisering planeras ihop med att lokaler ändå måste förändras av andra skäl för att en samlokalisering ska bli en ekonomisk effektivisering på kort sikt.

Båda verksamheterna har många medborgare som använder sig utav publika datorer och som behöver stöd med att kunna lösa sina ärenden digitalt. Kring denna fråga krävs en samverkan mellan bibliotek och medborgarcenter redan nu.

Ärendet

Bakgrund

Tanken om att samlokalisera bibliotek och medborgarservice har funnits i Botkyrka sedan arbetet med Tullinge idéhus och nybyggnationen av Tumba centrum. Sedan båda projekten tagit andra vägar avbröts planeringsarbetet och besluten om samlokalisering genomfördes ej.

I plan för effektivisering av central organisation 2020–2023, som hösten 2019 lades fram för Kommunstyrelsen samt i olika tappningar för alla nämnder, finns möjligheten till samlokalisering av bibliotek och medborgarcenter med som ett förslag till effektivisering. Det finns därutöver ett uppdrag i Kultur- och fritidsnämndens internbudget 2019 att närmre utreda möjligheter och konsekvenser av en samlokalisering. Som en konsekvens av detta har en utredning gjorts.

I utredningen görs:

- en preliminär bedömning av uppdragen för respektive verksamhet och om de lämpar sig för samlokalisering
- en preliminär bedömning av ekonomiska effekter

Praktiska möjligheter att samlokalisera undersöks som tex.

- planerade ombyggnationer
- behov av yta
- nuvarande avtal för lokaler mm.

Konsekvenser för Botkyrkabon analyseras i samband med analysen av de olika delarna i utredningen.

Utredningens slutsatser i korthet

De respektive uppdragen

Alla som söker kontakt med kommunen ska snabbt få svar via medborgarcenter. Huvuduppgiften är att vara en öppen verksamhet som är enkel att nå via valfri kontaktkanal. Genom att erbjuda korrekt och lättbegriplig information och vägledning kring kommunens och andra aktörers verksamhet ska medborgarcenter bidra till att öka invånarnas möjlighet att på ett enkelt och effektivt sätt kunna lösa sina vardagsärenden. Medborgarcenter bidrar till att Botkyrkaborna är välinformerade och får jämlika möjligheter att vara aktiva medskapare av sitt samhälle.¹

Bibliotekslagen 2§ säger att det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Enligt 7 § ska folkbiblioteken särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Uppdragen för medborgarkontor och bibliotek har ett flertal beröringspunkter. Det demokratifrämjande, kompensatoriska, informerande och tillgängliga arbetssättet förenar.

Det som förenar och det som skiljer verksamheterna åt

Biblioteken är genom låga trösklar, en bredd av tjänster och aktiviteter och centrumnära lokaler tillgängliga för alla. Både bibliotek och medborgarkontor är placerade på platser där människor rör sig i sin vardag i anslutning till exempelvis annan service och handel. Det ger människor goda förutsättningar att ta del av verksamheternas utbud. Båda verksamheterna ger samhällsvägledning, som invånarna efterfrågar, utifrån sina olika utgångspunkter.

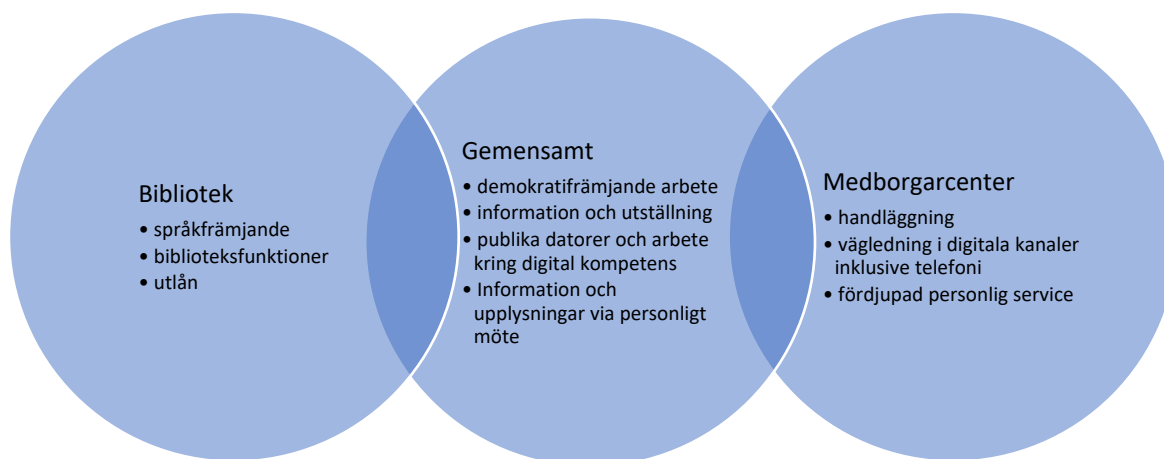
Bibliotek och medborgarkontor är öppna verksamheter med lokal förankring i området. Båda verksamheterna möter medborgare som behöver stöd och hjälp med att kunna lösa sina vardagsärenden. Oftast sker detta på biblioteken i samband med att medborgarna lånar bibliotekens publika datorer.

En djupare samverkan skulle främja arbetet med digital delaktighet och de krav som en allt mer digitaliserad vardag ställer på Botkyrkaborna.

¹ Riktlinje för service till Botkyrkaborna via Botkyrkas medborgarcenter, KS/2018:46

Detta är också ett arbete som skulle behöva ha sin egen resurs och plan inom ramen för båda verksamheterna. Ingen av verksamheterna uppfattar idag detta som ett huvuduppdrag.

Även demokratifrämjande arbete och arbete med information och utställningar skulle gynnas av samverkan mellan verksamheterna. Båda verksamheterna har tillgång till vissa broschyrer och information om kommunala och andra aktiviteter. Detta skulle kunna samordnas för ett tydligare erbjudande till Botkyrkabon. Utökade möjligheter för medborgarna att låna lokaler i sitt närområde vore också en tydlig vinst för Botkyrkaborna. Man kan också anta att nya personer skulle hitta till verksamheterna då de tillsammans drar en större målgrupp till lokalerna. Det skulle innebära att Botkyrkaborna på ett bättre sätt skulle ta del av det kommunen kan erbjuda.

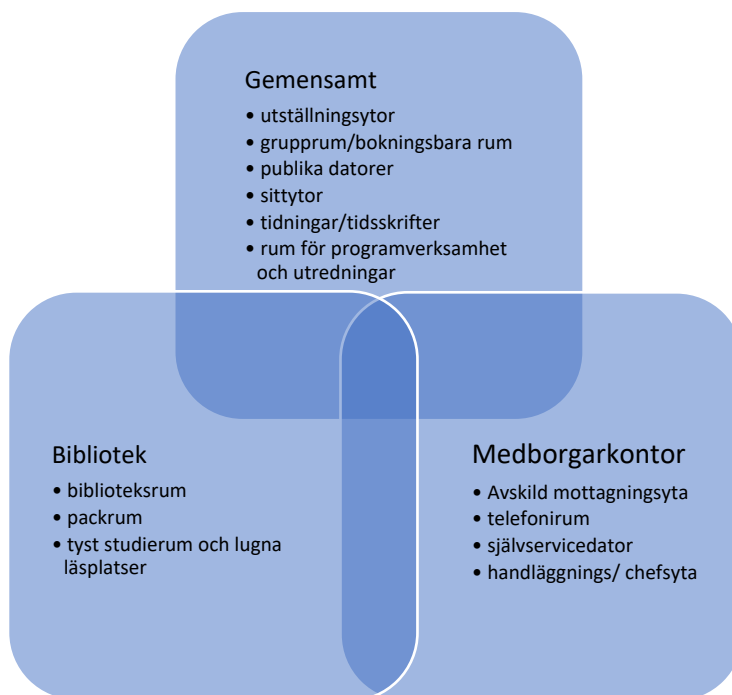
Samtidigt skiljer sig grunduppdragen åt. Målgrupperna för de olika verksamheterna har, till stor del, skilda frågor. De vänder sig också till de olika verksamheterna i olika ärenden. Medborgarkontoren har mycket få frågor kring biblioteksverksamhet och biblioteken också en liten andel frågor som rör fördjupad samhällsvägledning. Däremot får båda verksamheterna frågor kring publika datorer, information och upplysning, kopiering samt skanning. Om biblioteken kunde hänvisa dessa till medborgarkontoren så skulle tid frigöras för bibliotekens grunduppdrag.

Gemensamma lokaler och rekommendationer kring utformning

En samlokalisering av medborgarkontor och bibliotek skulle kunna ge ekonomiska och verksamhetsmässiga fördelar. Framförallt kring utställningsytor, publika datorer och samhällsinformation skulle en lokalsamverkan ge fördelar för verksamheten och Botkyrkabon. Det är då viktigt att det är lokaler som är utformade efter båda verksamheternas behov och det skulle också vara gynnsamt att utöka möjligheter för allmänheten att låna samlingslokaler.

Ytor som med fördel skulle kunna delas med biblioteken är öppna ytor för väntan, lån av publika datorer, läsning av tidningar, bokningsbara rum samt utställning. Det förutsätter att den typen av ytor är tydligt avskilda från det som är biblioteksrum och medborgarkontorens mottagning. Med ett besöksstryck på 70–100 personer om dagen på Alby och Hallunda medborgarkontor är risken annars stor att besöksgrupperna stör varandra. Medborgarkontorens kunder kan vara socialt utsatta och i väldigt känsliga situationer. Att handha dessa ärenden inne i biblioteksrummet skulle troligtvis försämra intrycket för både medborgarkontorens och bibliotekens besökare.

Samlade rekommendationer

- En samlokalisering av bibliotek och medborgarkontor ger ökade möjligheter att ge Botkyrkaborna ett samlat utbud och möjligheter för verksamheterna att genom samverkan ge ett bättre sammantaget erbjudande. Det kan också antas att nya personer kommer att hitta till verksamheterna genom att medborgarkontor och bibliotek finns i samma lokaler.
- Det finns både verksamhetsmässiga och på sikt ekonomiska fördelar med en samlokalisering. Den långsiktiga riktningen bör vara att över tid samlokalisera verksamheterna där det är möjligt. Detta kräver att lokaler utformas för att vara gemensamma från

början för båda verksamheterna, snarare än att någon av verksamheterna att "flyttar in" i den andra.

- Det är inte ekonomiskt försvarbart att initiera en ombyggnation av lokalerna enbart i syfte att samlokalisera utifrån nuvarande förutsättningar. Men när biblioteken eller medborgarkontoren av andra skäl behöver uppdatera sina lokaler bör ställning tas till om en samlokalisering av verksamheterna är möjlig. I det läget har samlokalisering potential att ge både ekonomiska och verksamhetsmässiga fördelar.
- Vid förlängning av befintliga hyresavtal bör hänsyn tas till om samlokaliseringsmöjligheter finns under avtalsperioden. Detta för att undvika avtal som leder till dubbelkostnader.
- En ökad samverkan mellan bibliotek och medborgarkontor kring de Botkyrkabor som söker samhällsvägledning på biblioteken bör utformas i väntan på en ev. samlokalisering. En samsyn kring uppdragen är en förutsättning för att en samlokalisering ska bli lyckosam och förbättra servicen till Botkyrkabon. Grunden kan läggas redan nu.
- Kommunen som helhet bör ta ett fastare grepp kring frågan om digital delaktighet och bibliotek och Medborgarcenter bör samverka kring detta.

Möjlig samlokalisering i Tumba

I Tumba är en utökning av biblioteksytan med 600 kvm på gång och beräknas stå klart i årsskiftet 2020–2021. Detta främst för att biblioteket i Tumba behöver uppdatera sina lokaler för att de ska bli ändamålsenliga. I samband med det ska också Fritidsbanken och Botkyrka konsthall flytta in, respektive ha, verksamhet i lokalerna. Utökningen av ytan gör att förutsättningarna finns för att även medborgarkontoret ska kunna flytta samman med övriga verksamheter och samtidigt följa den inriktning för gemensamma lokaler som utredningen föreslår.

Det innebär också att det nu finns en möjlighet att ge Botkyrkaborna ett mer samlat erbjudande i Tumba, där verksamheterna kan berika och ta stöd av varandra. Samtidigt finns förutsättningar att minska verksamheternas samlade lokalkostnad. Det bör undersökas skyndsamt då ombyggnadsplanerna redan kommit långt.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

På lång sikt skulle en lokalsamverkan leda till besparingar gällande lokalkostnader. Det skulle dock initialt innebära ökande kostnader i form av investeringar eller ökade lokalhyror. Detta då inget av biblioteken är anpassat för att kunna inrymma ett medborgarkontor i dagsläget. En preliminär beräkning visar att den initiala kostnaden skulle kräva ett antal år för att återbetalas av den besparing som uppstår av att gemensamma ytor delas.

Om bibliotek eller medborgarkontor däremot av andra skäl behöver uppdatera sina lokaler (tex. på grund av läge, för små ytor, behov av renovering mm) finns mer omedelbara ekonomiska vinster med att, i samband med det, även samlokalisera verksamheterna.

Besparingen när det gäller personella resurser är möjlig men mer osäker. Vid utsatta tider på dygnet skulle möjligtvis en samlokalisering leda till att verksamheterna skulle kunna dela på sin personella resurs för att undvika ensamarbete. Öppettiderna på de olika verksamheterna skulle sannolikt ha en större effekt på behovet av bemanning än en samlokalisering.

X-direktör**Chefstitel****Bilagor**

Bibliotek och medborgarkontor-
En utredning av möjligheter till samlokalisering

Expedieras till

Förvaltningsdirektör KOF

Digitaliserings- och kommunikationsdirektör

Enhetschef Medborgarcenter

Verksamhetschef biblioteken

DET HÄR ÄR BOTKYRKA

Bibliotek och medborgarkontor- En utredning av möjligheter till samlokalisering

Innehåll

Bakgrund	3
Metod	3
De båda verksamheternas respektive uppdrag och hur dessa skulle kunna samspela.	4
De respektive uppdragen	4
Det som förenar verksamheterna	4
Gemensam uppgift kring digital delaktighet	5
Skiljelinjer i uppdragen	6
Öppettider	8
Analys och slutsatser	9
Ger lokalernas status en möjlighet till samlokalisering?	10
Lokalerna och deras status	10
Lokalbehov bibliotek	10
Lokalbehov medborgarkontor	11
Nuvarande lokaler	11
Nuvarande hyreskostnader	13
Avtal	14
Effektivisering av ytor	14
Preliminär beräkning av besparing avseende lokalanvändning.	15
Analys och slutsatser kring lokalsituationen	15
Viktiga faktorer för en lyckad samlokalisering	16
Analys och slutsatser	16
Samlade rekommendationer	17
Att undersöka vidare	18

Bakgrund

Botkyrkas bibliotek och medborgarcenter bedriver en medborgarnära verksamhet som ligger i åtskilda fysiska lokaler. Båda verksamheterna finns med lokalt i kommunens olika kommundelar och har i vissa delar liknande uppdrag. Till både bibliotek och medborgarcenter kommer medborgare för att få stöd i att skriva ut, kopiera, använda digitala verktyg, uttolka myndighetsbeslut med mera. Utifrån denna sammantagna bild är det rimligt att tro att en ökad samordning och eventuell samlokalisering av verksamheterna skulle kunna ge såväl kvalitativa som ekonomiska nyttor för såväl Botkyrkas medborgare som den interna organisationen.

Tanken om att samlokalisera bibliotek och medborgarservice har funnits i Botkyrka sedan arbetet med Tullinge idéhus och nybyggnationen av Tumba centrum. Sedan båda projekten tagit andra vägar avbröts planeringsarbetet och besluten om samlokalisering genomfördes ej.

I plan för effektivisering av central organisation 2020–2023, som hösten 2019 lades fram för Kommunstyrelsen samt i olika tappningar för alla nämnder, finns förslag till att se över möjligheten till samordning av bibliotek och medborgarcenter med som ett förslag till effektivisering.¹ Det finns därutöver ett uppdrag i Kultur- och fritidsnämndens internbudget 2019 att utreda möjligheter och konsekvenser av en samlokalisering.

Utredningen genomförs i ett första och eventuellt ett andra steg. I detta första görs:

- en preliminär bedömning av uppdragen för respektive verksamhet och om de lämpar sig för samlokalisering
- en preliminär bedömning av ekonomiska effekter

Även praktiska möjligheter att samlokalisera undersöks som tex.

- planerade ombyggnationer
- behov av yta
- nuvarande avtal för lokaler mm.

Konsekvenser för Botkyrkabon analyseras i samband med analysen av de olika delarna i utredningen.

Metod

Utredningen baserar sig främst på de skriftliga underlag som hänvisas till i texten. Även den utredning som Kultur- och fritidsförvaltningen tidigare gjort kring en ev. samlokalisering har legat till grund för och är i vissa delar inklippt i denna.²

Utöver det har en lokalinventering samt rundtur av lokalerna på både på bibliotek och medborgarcenter genomförts och i samband med det samtal med chefer och delar av medarbetarna. Områdesstrategerna (som idag har kontor på medborgarkontoren) samt deras chef har framfört sina behov av lokal närvaro. Underlag kring lokaler och hyror har hämtats från Tekniska- och fastighetsförvaltningen.

Vissa underlag har inte varit möjliga att få till denna utredning pga. krishantering kring Corona.

Dessa är:

- uppgift om exakta avtalslängder för lokalerna
- besöksstatistik för båda verksamheterna

¹ Plan för effektivisering av central organisation 2020–2023 (KS/2019:521)

² Förutsättningar för och konsekvenser av samlokalisering av medborgarkontor och bibliotek; Tjänsteskrivelse Marie Johansen

- aktuella uppgifter om hyresnivåer

Det har lösts genom att i vissa fall använda äldre uppgifter. Vissa delar i analysen har inte kunnat göras. Framförallt kring besöksflöden i lokalerna.

De både verksamheternas respektive uppdrag och hur dessa skulle kunna samspela.

De respektive uppdragen för verksamheterna har undersökts i syfte att utröna om dessa skulle berikas av en samlokalisering. I detta stycke tas både likheter och skillnader upp och områden där möjligheterna till samverkan är stora lyfts fram.

De respektive uppdragen

Alla som söker kontakt med kommunen ska snabbt få svar via medborgarcenter. Huvuduppgiften är att vara en öppen verksamhet som är enkel att nå via valfri kontaktkanal. Genom att erbjuda korrekt och lättbegriplig information och vägledning kring kommunens och andra aktörers verksamhet ska medborgarcenter bidra till att öka invånarnas möjlighet att på ett enkelt och effektivt sätt kunna lösa sina vardagsärenden. Medborgarcenter bidrar till att Botkyrkaborna är välinformerade och får jämlika möjligheter att vara aktiva medskapare av sitt samhälle.³

Biblioteken är genom låga trösklar, en bredd av tjänster och aktiviteter och centrumnära lokaler tillgängliga för alla. Både bibliotek och medborgarkontor är placerade på platser där människor rör sig i sin vardag i anslutning till exempelvis annan service och handel. Det ger människor goda förutsättningar att ta del av verksamheternas utbud. Båda verksamheterna ger samhällsvägledning, som invånarna efterfrågar, utifrån sina olika utgångspunkter.

Bibliotekslagen 2§ säger att det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Enligt 7 § ska folkbiblioteken särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Det som förenar verksamheterna

I *Biblioteksprogram för Botkyrka* anges följande vision för folkbiblioteken:

Folkbiblioteken i Botkyrka, Bibliotek Botkyrka, är en motor i arbetet med lokal demokratiutveckling, mänskliga rättigheter och interkulturalitet i Botkyrka. Biblioteksverksamheten ska verka för ett långsiktigt hållbart samhälle genom att bidra till att minska ojämlikhet och möjlighetsskillnader. Biblioteken skapar interkulturella möten, bidrar till höjd kunskapsnivå och verkar för ökad folkhälsa.

Vidare beskrivs att biblioteken ska vara lättillgängliga och finnas där människor rör sig och att tröskeln ska vara låg för deltagande. Biblioteken ska också samverka brett inom kommunen men också med andra aktörer. Genom att stötta läsutvecklingen ger biblioteken ökade möjligheter till egenmakt.

³ Riktlinje för service till Botkyrkaborna via Botkyrkas medborgarcenter, KS/2018:46

Som viktiga målgrupper tas, bland annat, personer som bott en kort tid i Sverige samt korttidsutbildade vuxna upp.

I Riktlinjer för service till Botkyrkaborna via Botkyrkas medborgarcenter

Medborgarcenter har som huvuduppgift att vara en öppen verksamhet som är enkel att nå via valfri kontaktkanal. Medborgarcenter ska erbjuda generösa öppettider och den som söker kommunen ska inte behöva passa olika verksamhetsspecifika telefon och besökstider. Man ska kunna få svar direkt på fler talet av sina frågor vid en första kontakt med kommunens medborgarcenter.

Medborgarcenter ska arbeta med medborgarens fokus och sträva efter att i samverkan med medborgaren lösa dennes behov av service. Verksamheten syftar också till hjälp till självhjälp i de delar som rör mer ingående stöd i myndighetskontakter. Medborgarcenter har också ett viktigt uppdrag i att erbjuda jämlika möjligheter för Botkyrkaborna att vara medskapare av sitt samhälle. Detta görs bland annat genom att kontinuerligt informera om vad som är på gång i närområdet. Verksamheten är också en kanal för medborgarsynpunkter och ska jobba aktivt med demokratifrämjande insatser.

Lokalerna ska kännas välkomnande för alla samhällsgrupper och finnas där Botkyrkaborna samlas naturligt.

Båda verksamheterna har det gemensamt att de inte främst är myndighetsutövande utan är två instanser som baserar sig på frivillighet och ett stöttande och kompensatoriskt arbetssätt. Verksamheterna ska upplevas som lättillgängliga och ligger lokalt i Botkyrkas stadsdelar. De är också verksamheter som vänder sig till hela befolkningen och som inte riktar in sig på en specifik målgrupp. Man delar ett demokratistärkande uppdrag och en ambition att öka individens möjligheter till egenmakt. Medborgarcenter erbjuder kommunal- och samhällsinformation medan biblioteken också har en viss del kommunal information men snarare inriktar sig på samhället i stort genom tillgång till media och dagstidningar. Både bibliotek och medborgarkontor har också under olika perioder fungerat som utställningsytor för information kring pågående aktiviteter eller projekt i kommunen.

Gemensam uppgift kring digital delaktighet

En allt större andel av medborgarnas kontakt med kommunen sker via digitala kanaler i olika form såsom mejl, telefon och sociala medier. Det är sannolikt att den utvecklingen kommer att fortsätta och öka i takt. Lika sannolikt är att somliga medborgare även framgent kommer att ha behov av fysiska möten för att erhålla adekvat kommunal service. Både bibliotek och medborgarkontor erbjuder tillgång till lånedatorer. I båda verksamheterna används denna möjlighet flitigt av Botkyrkaborna.

I Biblioteksprogram för Botkyrka kommun är digital delaktighet för vuxna som behöver öka sin digitala kompetens prioriterat, eftersom det möjliggör egenmakt.⁴ Insatserna bör vara av karaktären hjälp till självhjälp. Naturligtvis hjälper personalen besökaren vid behov, men utgångspunkten ska vara att det är stärkande för individen att nästa gång klara sin ärenden på egen hand. Även Medborgarcenter har i sina riktlinjer uppdrag att erbjuda Botkyrkaborna stöd i att använda digitala kanaler.⁵ Båda verksamheterna erbjuder också tillgång till publika datorer. Här finns ett gemensamt professionellt fokus att arbeta vidare på.

⁴ Biblioteksprogram för Botkyrka 2018–2022, KS/2016:674

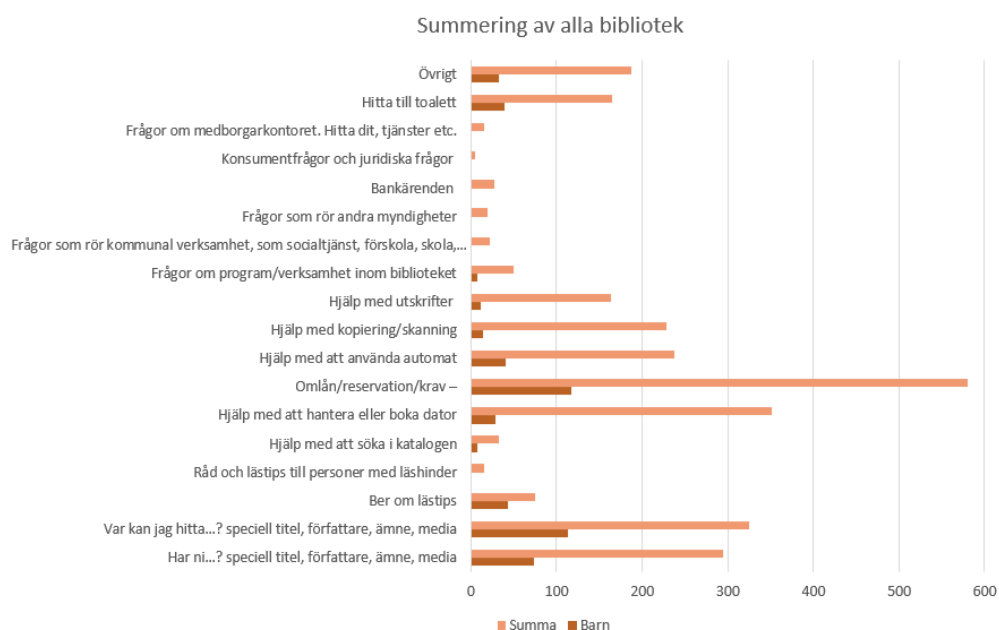
⁵ Riktlinje för service till Botkyrkaborna via Botkyrkas medborgarcenter, KS/2018:46

Skiljelinjer i uppdragen

Biblioteken har som huvuduppdrag att bidra till läslust, språkutveckling och kulturuttryck⁶. Medborgarcenter har som största uppgift att erbjuda service till Botkyrkaborna via digitala och fysiska kanaler. En stor del av arbetet utgörs också av olika typer av handläggningsuppgifter och viss myndighetsutövning.⁷

Under mars genomförde samtliga sex bibliotek en frågeinventering, där alla frågor räknades och fördes in i formulär med förkategoriserade frågor. Totalt räknades 2795 frågor. 19 procent av dessa var ställda av barn.

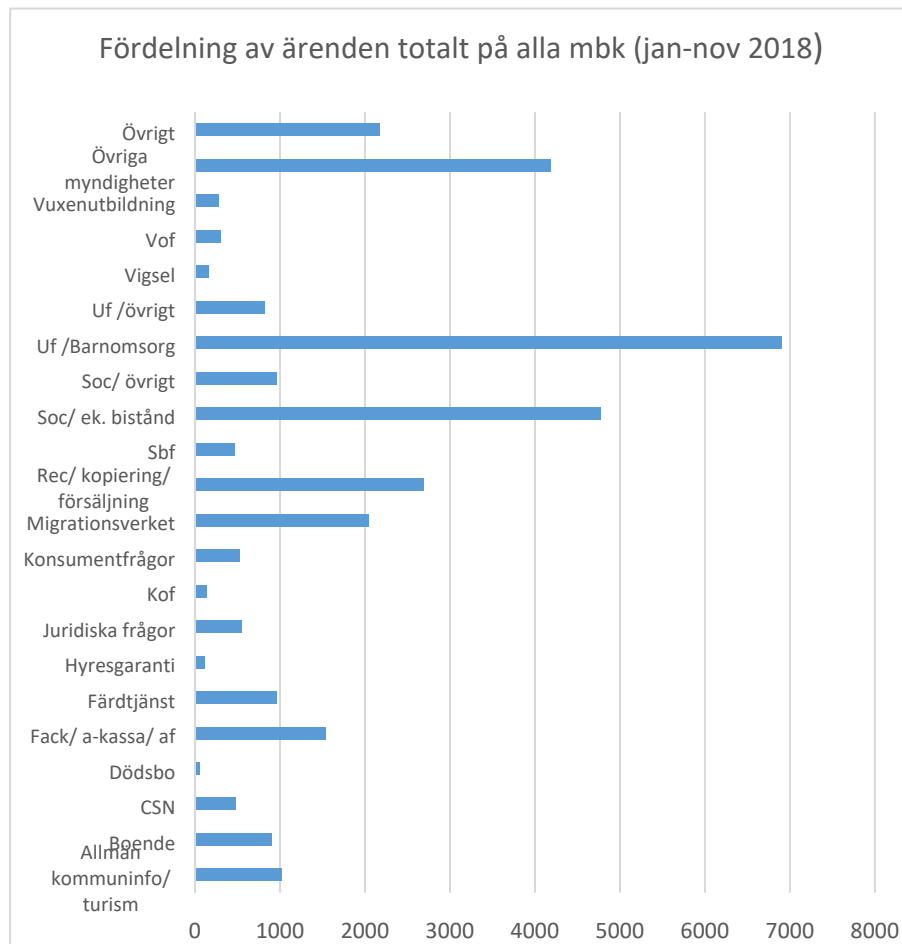
Frågeinventeringen är endast ett utsnitt (två veckor i mars 2019) och ska därför tolkas med försiktighet. Undersökningen visar att de frågor som invånarna ställer på biblioteken rör sig över ett brett spektrum, från att hitta till toaletten till hjälp med kopiering, eller att hitta en viss bok. De vanligaste frågorna handlade om att hantera omlån, reservationer och annat kopplat till låneverksamheten. Frågor om kopiering, skanning och utskrifter är tillsammans de näst vanligaste. Därefter handlade frågorna om att hantera och boka dator. Bibliotekspersonalen lade alltså en stor del av sin arbetstid på att hjälpa till just med kopiering, utskrifter och bokning av datorer. Frågor om bank- och myndighetsärenden förekom ofta.

Biblioteken uttrycker att de får många frågor som har karaktären av samhällsvägledning och att många behöver stöd främst kring hanteringen av publika datorer och att utföra ärenden via dessa. Statistik visar också att en stor del av det som biblioteken fick frågor om under testperioden rörde just dessa områden. Biblioteken upplever att denna uppgift tar tid från deras kärnuppdrag som är att jobba språkfrämjande.

⁶ Biblioteksprogram för Botkyrka 2018–2022, KS/2016:674

⁷ Riktlinje för service till Botkyrkaborna via Botkyrkas medborgarcenter, KS/2018:46

På medborgarkontoren utgör också reception, kopiering och försäljning den fjärde största mängden ärenden. Helt dominerande är dock ärenden gällande barnomsorg, ekonomiskt bistånd och vägledning kring olika myndigheter. Ärenden gällande Kultur och fritidsverksamhet där också biblioteken ingår utgjorde 0,3% av frågorna som hanterades på medborgarkontoren under 2018. Det visar på att bibliotek och medborgarcenter når olika målgrupper och att målgrupperna också vet var de ska vända sig kring olika frågor. Både medborgarkontor och bibliotek får frågor i anknytning till ärenden som utförs vid de publika datorerna. Detta får ses som en naturlig konsekvens av att det är en tjänst båda verksamheterna erbjuder. Båda verksamheterna har också i sina styrande dokument i uppdrag att jobba med utvecklingen av digital delaktighet.

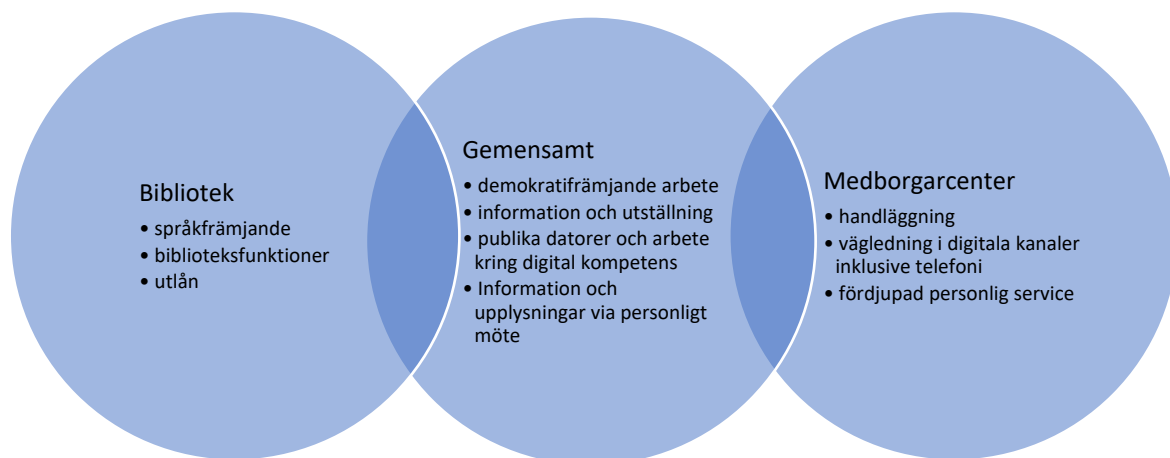
Öppettider

	Mån	Tis	Ons	Tors	Fre	Lör	Sön	Timmar/vecka
Alby bibliotek	10–16	12–19	12–19	10–16	12–16	12–16	stängt	34
Tullinge bibliotek	11–19	11–19	11–19	10–19	11–17	11–15	stängt	43
Fittja bibliotek	12–16	10–16	10–16	12–19	Stängt	12–16	stängt	27
Tumba bibliotek	9–20	9–20	9–20	9–20	11–17	11–15	11–15	58
Hallunda bibliotek	12–19	10–19	12–19	10–19	12–16	12–16	stängt	40
Vårsta bibliotek	8–20 (15–	8– 20.00	8–20	8–20 (10–	8–20	8–20	8–20	12

	19) ⁸	(12–16)		14)				
medborgarservice	10-18.30	10-16.30	8-16.30	10-16.30	10-14.30	stängt	stängt	34,5

Biblioteken erbjuder ett större öppethållande än medborgarkontoren i områdena Tullinge, Tumba, Hallunda och Vårsta. I Fittja och Alby har medborgarkontoren idag ett större öppethållande än biblioteken. Medborgarkontoren har tidigare (före 2010) haft öppet på lördagar och varje em. till kl. 18.00. Inför ändrade öppettider gjordes en undersökning som visade på ett mycket lågt antal besökare efter kl. 16.30 och på lördagar. Även biblioteket i Tumba uppger att de får flest frågor av samhällsvägledningstyp på dagtid. De personliga besöken på medborgarkontoren är beroende av att andra verksamheter som kommunens fackhandläggare eller andra myndigheter har öppet eftersom det ofta innebär stöd i att ta kontakt med dessa. Det innebär att servicen efter kontorstid blir begränsad. Vid en samlokalisering måste en utvärdering av öppettiderna göras för att säkerställa att de är funktionella för målgruppen och att resurserna koncentreras till de tider då god service är möjlig. Det skulle kunna innebära att de olika verksamheterna har olika öppettider.

Analys och slutsatser

Uppdragen för medborgarkontor och bibliotek har flertalet beröringspunkter. Det demokratifrämjande, kompensatoriska, informerande och tillgängliga arbetssättet förenar. Samtidigt så skiljer sig grunduppdraget tydligt åt. Målgrupperna för de olika verksamheterna har i grunden ganska skilda frågor. De vänder sig också till de olika verksamheterna i olika ärenden. Medborgarkontoren har mycket lite frågor kring biblioteksverksamhet och biblioteken också en liten andel frågor som rör fördjupad samhällsvägledning eller handläggning. Däremot får båda verksamheterna frågor som rör information och upplysning kring var man kan vända sig med sin fråga. Ett gemensamt område som skulle gynnas av en djupare samverkan är arbetet med digital delaktighet och de krav som en allt mer digitaliserad vardag ställer på Botkyrkaborna. Detta är också ett arbete som skulle behöva ha sin egen resurs och plan inom ramen för båda verksamheterna. Ingen av verksamheterna uppfattar idag detta som ett huvuduppdrag.

⁸ Tiden inom parentes avser bemannad öppettid

Även demokratifrämjande arbete och arbete med information och utställningar skulle kunna gynnas av samverkan mellan verksamheterna. Båda verksamheterna har tillgång till vissa broschyrer och information om kommunala och andra aktiviteter. Detta skulle kunna samordnas för ett tydligare erbjudande till Botkyrkabon. Utökade möjligheter för medborgarna att låna lokaler i sitt närområde likaså.

Man kan också anta att fler Botkyrkabor skulle kunna hitta till bibliotek respektive medborgarkontor genom att deras respektive målgrupper finns i samma lokaler. Verksamheterna skulle då tillsammans också planera ett gemensamt utbud och gemensamma aktiviteter. Ett besök på medborgarkontoret skulle kunna leda till ett deltagande på ett stickkafé eller biblioteket skulle kunna få hjälp av medborgarkontoret när det gäller att ta till vara Botkyrkabornas synpunkter på sitt närområde.

Biblioteken uttrycker att deras kärnverksamhet blir lidande av att de avsätter mycket tid till att svara på samhällsfrågor. Denna problematik delar Botkyrkas bibliotek med andra bibliotek i landet⁹. En samlokalisering med medborgarkontor skulle kunna avhjälpa delar av detta problem då personal specialiserad på att svara just på dessa frågor då skulle finnas tillgängliga i samma lokaler. Det skulle ge Botkyrkaborna mer kvalificerad vägledning och biblioteken en ökad möjlighet att jobba med sina övriga uppdrag.

Även andra verksamheter inom Botkyrka kommun uttrycker att de får hjälpa till med frågor som gränsar till samhällsvägledning. Detta är inte unikt för Botkyrkas bibliotek. Det har bland annat uttrycks från förskole- och skolverksamhet, socialtjänst samt SFI. Botkyrkas medborgarcenter har en viktig uppgift i att stötta Botkyrkaborna i kontakten med myndigheter och i att hjälpa dem att utföra sina vardagsärenden. För att ge Botkyrkaborna bästa möjliga service måste därför samverkan och gränsdragningarna i uppdragen mellan medborgarcenter och alla kommunens verksamheter tydliggöras så att man i organisationen känner sig trygg i att hänvisa samhällsvägledningsfrågor till medborgarcenter.

Ger lokalernas status en möjlighet till samlokalisering?

I detta stycke redogörs för praktiska möjligheter att samlokalisera. Stycket behandlar:

- lokalernas nuvarande status
- planerade ombyggnationer
- behov av yta
- nuvarande avtal för lokaler
- Preliminär beräkning av ekonomiska konsekvenser.

Lokalerna och deras status

Både bibliotek och medborgarkontor ligger centralt i eller i nära anslutning till centrumen i Tullinge, Tumba, Alby, Fittja och Hallunda. Hallunda bibliotek skiljer sig lite ifrån övriga verksamheter då det är placerat i Hallunda folkets hus och därmed ligger längre från centrumanläggningen. I Vårsta finns ett bibliotek men inget medborgarkontor.

Lokalbehov bibliotek

Generellt finns på Botkyrkas bibliotek

⁹ SVT nyheter, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/sa-har-biblioteken-tagit-over-efter-arbetsformedlingen-1>, 2020 03 31

Publikt:

- yta för böcker
- en disk eller liknande för info
- låneautomater för böcker
- tidningshörna med mediedator
- möjligheter till att sitta och läsa i biblioteksrummet
- särskilda ytor för barn och unga
- yta för broschyrer och utställning
- kopiator/skrivare
- lånedatorer för eget bruk
- sökatorer för att söka i bibliotekens utbud
- ofta ett grupprum att boka
- rum som biblioteket disponerar för planerade aktiviteter
- ofta tyst rum för studier (ej i Alby)

Personalytor:

- skrivbord, ofta egna platser
- chefsrum (ej i Fittja och Vårsta)
- lunchrum
- sorteringsrum för böcker
- kopiator/skrivare

Lokalbehov medborgarkontor

Generellt finns på Botkyrkas medborgarkontor

Publikt:

- väntyta
- publika datorer
- skrivare
- mottagningsbord
- yta för broschyrer/annan kommunal information.
- skärmar med kommunal information
- rum för utredningar och privata samtal med medborgare

Personalytor:

- rum anpassat för telefoni(ljudklassat)
- arbetsplats för chef/administration
- kontor för områdesstrateg
- yta för sekretesshandlingar
- små kontorslandskap utan fasta platser (Fittja och Tumba)
- lunchrum

Nuvarande lokaler

Hallunda bibliotek

Hallunda bibliotek är inrymt i stora och funktionella lokaler, som hyrs av Hallunda folketshus. Lokalerna upprustades invändigt 2011.

Hallunda medborgarkontor

Ligger i Hallunda centrum i nyrenoverade lokaler. Är något trångt i personalytan och saknar samlingsrum eller litet konferensrum. Den publika ytan fungerar bra och har fem publika datorer och fyra mottagningsskrivbord samt plats för väntande medborgare.

Antal besök/ dag: 70–100 personer

Fittja bibliotek

Hyresvärden Fittja centrumfastigheter AB har gjort större om- och tillbyggnad av Fittja centrum. I samband med detta fick Fittja bibliotek och Botkyrka konsthall under 2019 nya och verksamhetsanpassade gemensamma lokaler i ett nybyggt hus i gatuplan. De är på så vis en lättillgänglig mötesplats för Fittjas invånare. Sammantaget har båda verksamheterna uppdaterade lokaler och funktioner för publika delar och personalutrymmen, som uppfyller dagens och framtida behov med en växande befolkning.

Fittja medborgarkontor

Nyrenoverad lokal inne i centrumanläggningen. Lokalen har bra ytor för administrativt arbete och möjlighet till mindre konferensrum. Väntyten och ytan för publika datorer är dock trång. Sammantaget bedöms ytan vara tillräcklig men lokalens utformning gör att den publika ytan blir för liten.

Alby bibliotek

Alby bibliotek ligger undanskymt placerat bakom Alby centrum. Det är kommunens minsta bibliotekslokaler i förhållande till antalet invånare i stadsdelen. Biblioteket har inget tyst läsrum eller grupprum att låna annat än för bibliotekens programverksamhet. Lokalerna renoverades 2008. I ett växande Alby är behoven av en utvidgad biblioteksverksamhet stora. Med ett nytt bibliotek i Alby centrum skulle det i högre grad bli en träffpunkt för stadsdelen och bidra positivt till stadsutvecklingen.

Alby medborgarkontor

Ligger i nyrenoverade lokaler i ett bra läge precis innanför ingången till Alby centrum. Lokalen har rymliga publika ytor och tillräckliga personalytor. Har ca 70 besökare / dag som mest.

Tullinge bibliotek

De nuvarande bibliotekslokalerna i Tullinge har ett undanskymt och svårtillgängligt läge på plan 2 i Tullinge centrum. Hissen är inte dimensionerad på ett sådant sätt att den kan anses uppfylla tillgänglighetskrav. Hösten 2017 skedde en invändig omgestaltning av lokalerna, men de är fortfarande dåligt anpassade till modern biblioteksverksamhet och är för små. Med förväntad befolkningsökning kommer Tullinge bibliotek inte ha tillräcklig kapacitet på nuvarande yta. I befintligt beredningsgruppsdrag är målet med en byggnation av nytt bibliotek att göra Tullinge bibliotek till en centralt placerad mötesplats för alla åldrar i Tullinges lokalsamhälle. Utifrån medborgarens perspektiv är en central placering av en ny bibliotekslokal i anslutning till nuvarande centrum att föredra. Ett nytt bibliotek ingår i planeringen av utbyggnaden av Tullinge centrum.

Tullinge medborgarkontor

Har centralt placerade lokaler i ett undanskymt källarläge. Lokalen är större än vad som är nödvändigt för verksamheten och den publika ytan är mycket rymlig i förhållande till det mycket lilla antalet

personliga besök. Kontoret används mest för att svara i telefon och utföra administrativa uppgifter. Lokalen har ett väl tilltaget konferensrum.

Tumba bibliotek

Tumba bibliotek har i dagsläget små och icke ändamålsenliga lokaler i Tumba centrum. Under 2018 skedde en invändig omgestaltning av lokalerna i syfte att göra dem mer attraktiva och överblickbara och skapa bättre flöde i lokalen. I samband med detta knöts även konsthallens verksamhet Xet-museet närmare biblioteket genom att entrén till museet numera går genom biblioteket. Biblioteket planerar att hyra in konsthallens och Botkyrkabyggens tidigare lokaler i anslutning till biblioteket. Det ger ytterligare 600 kvm yta och en stor glasad yta mot Tumba torg. Inflyttning beräknas till årsskiftet 2020–2021.

För Tumba bibliotek handlar omlokalisering om att få verka i lokaler som passar bibliotekets behov bättre, få ändamålsenliga personal- och kontorslokaler och skapa bättre tillgänglighet för befintliga och nya besökare, som annars inte hittar till biblioteket. Det senare genom att vara synlig både från utsidan av och inne i centrum. I planen ingår även fortsatt samlokalisering med Konsthallens Xet-museet samt ateljé för bildpedagogisk verksamhet.

Tumba medborgarkontor

Ligger i rymliga och ändamålsenliga lokaler på Tumba torg i nära anslutning till nuvarande bibliotek. Väntytan är rymlig men möjligheten till att ha utställningar begränsas något av att så stor del av fasaden är i glas. Medborgarcentrums stab har ett 6 arbetsplatser på kontoret. Plats för en konsumentvägledare finns också på kontoret.

Vårsta bibliotek

Vårsta bibliotek har tillräckligt stora och funktionella lokaler i fint skick efter en upprustning inför satsningen på meröppet¹⁰ 2012.

Vårsta saknar medborgarkontor.

Nuvarande hyreskostnader

Byggnadsnamn	Fastighet	Bra (m ²)	kr/kv m	Årshyra 2020	Fastighet, hyresobj.	Adress	Förvaltnings
Bibliotek	Byatomten						
Alby	2	460	1177	553 873		Byatomten 2	KOF
Bibliotek				1 254			
Hallunda	Vickern 5	1042	1177	642		Vickern 5	KOF
Bibliotek							
Tullinge	Slätten 1	799	1177	962 053		Slätten 1	KOF
Bibliotek	Tumba			1 455			
Tumba	centrum 1	1209	1177	722		Tumba centrum 1	KOF
Fittja	Forbonden			3 388			
bibliotek (nya)	4	1048	3161	609 ¹¹		Forbonden 4	KOF
Vårsta	Vårsta				Vårsta	Ringvägen 2, 147 70	
Bibliotek	1:339	475	A	571 934	1:339	Grödinge	KOF
Medborgar-	Byatomten	254	1089	282 968	Byatomten	Albyvägen 2–4, 145 59	KLF

¹⁰ Meröppet innebär att biblioteket kan nyttjas av medborgarna även när det inte är bemannat alla dagar kl. 8:00-20:00.

¹¹ Avser sammanlagd hyra för Fittja bibliotek och konsthall.

kontor Alby	2				2	Norsborg	
Medborgar-	Forbonden	179	1089	199 414	Forbonden	Fittjavägen 3–9, 145 51	KLF
kontor Fittja	4				4	NORSBORG	
Medborgar-						Hallunda torg, 145 68	
kontor						Botkyrka	KLF
Hallunda	Kornet 15	178	1089	198 300	Kornet 15	Nyängsvägen 3 A-C, 146	
Medborgar-						30 TULLINGE	KLF
kontor Tullinge	Slätten 1	260	1089	289 652	Slätten 1	Tumba torg 101, 147 85	KLF
Medborgar-	Tumba				Tumba		
kontor Tumba	centrum 1	255	1089	284 082	centrum 1	Tumba	KLF
Tillägg Alby							
MBK				304 500			KLF
Tillägg Fittja							
MBK				282 252			KLF
Tillägg Tumba							
MBK				78 966			KLF
				10 106			
				967			

Avtal

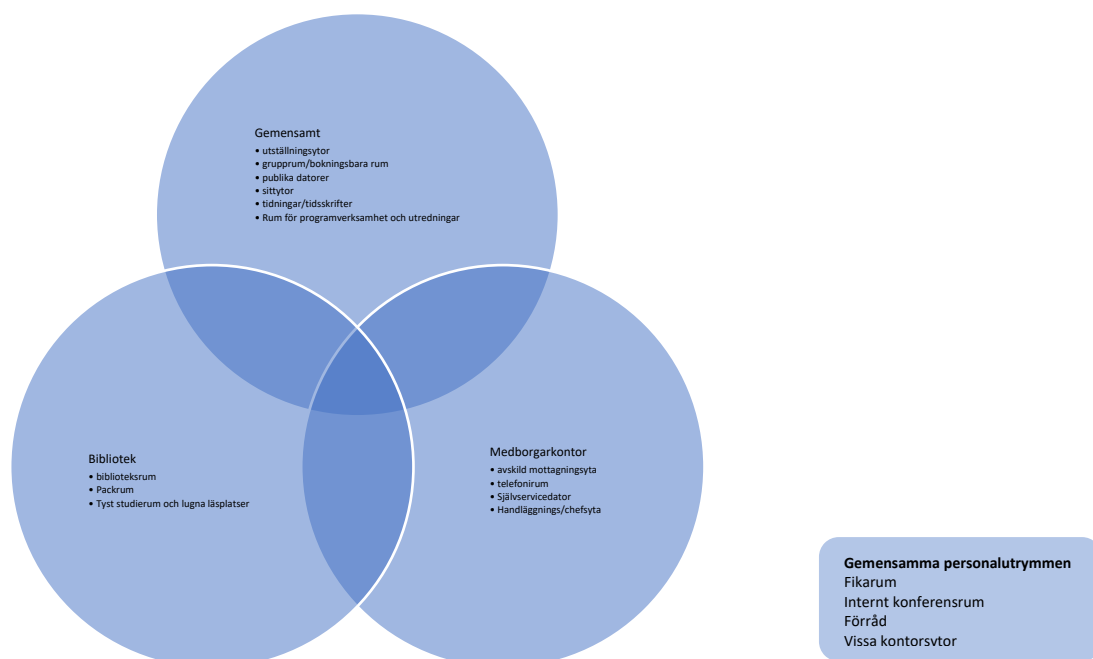
Alla medborgarkontor med undantag för Tumba har nyligen tecknat femåriga avtal. Klf har möjlighet att säga upp avtalen i förtid med sex månaders uppsägningstid. Kostnaden för kommunen kommer dock att kvarstå. Tekniska förvaltningen bedömer inte att andra verksamheter idag har behov av att ta över medborgarkontorens lokaler. Lokalerna är anpassade efter samhällsvägledning och andra verksamheter i kommunen har inte samma typ av behov.

Effektivisering av ytor

Medborgarkontor och bibliotek har vissa gemensamma uppdrag som skulle kunna utföras i gemensamma ytor. Dessa uppdrag är främst kring kommunikation, demokrati och självservicedatorer där man skulle kunna tänka sig att bibliotek och medborgarkontor gemensamt ansvarar för en loungeyta med tillgång till sittplatser, publika datorer, tidningar och tidskrifter samt utställningsytor. Med fördel skulle också publika bokningsbara rum finnas kopplade till denna yta. Möjligheter att samlas är efterfrågat i alla kommundelar, detta har framkommit tydligt under de Botkyrkadialoger som hållits under 2019 och är också ett behov som uttrycks av områdesstrategerna i stadsdelarna.

Det bör också vara möjligt för bibliotek och medborgarkontor att använda gemensamma ytor även för interna möten, färdtjänstutredningar eller andra typer av enskilda samtal och raster.

Ytor som enligt bedömning även i fortsättningen skulle behöva vara separata är mottagningsyta för respektive kundgrupp. Samt telefonirum för medborgarkontoren och packrum för biblioteken. Även arkiveringsmöjligheter och utskriftsmöjligheter måste finnas i respektive verksamhet. Behoven av dessa ytor varierar dock beroende på område då mängden personliga möten på medborgarkontoren skiljer sig mycket mellan stadsdelarna.

Preliminär beräkning av besparing avseende lokalanvändning.

För att kunna få fram en uppskattning av den kostnadsbesparing som skulle kunna uppstå vid samlokalisering har jag utgått ifrån att det som idag är publik yta på respektive medborgarkontor skulle kunna minskas för att istället delas med bibliotek. Jag har också utgått ifrån att kostnad för denna yta skulle vara samma som idag. Det är en grov uppskattning då separat yta för mottagning av medborgarkontorens kunder skulle behövas. Det kan dock vägas upp av att andra ytor som konferensrum och rastutrymmen blir gemensamma. Kostnader för ombyggnation och iordningsställande av befintliga eller nya lokaler skulle också tillkomma. När kostnaden för ombyggnation av fyra medborgarkontor uppskattades av tekniska förvaltningen under 2018 blev det en beräknad investeringskostnad på 5470 tkr. För fem kontor skulle motsvarande kostnad bli 6838 tkr. Det skulle innebära att det skulle ta ca 17 år innan en kostnadsbesparing uppstår för kommunen.

Medborgarkontor:	Årshyra:	Minskning av mottagningsyta i kvadratmeter:	Internhyra/kvm och år	Besparing/år:
Alby	282 968	113	1114 kr	~ 126 tkr (1114 kr/kvm)
Tullinge	289 652	51	1114 kr	~ 57 tkr (1114 kr/kvm)
Fittja	199 414	58	1114 kr	~ 65 tkr (1114 kr/kvm)
Tumba	284 082	78	1114 kr	~ 87 tkr (1114 kr/kvm)
Hallunda	198 300	60? ¹²	1114 kr	~ 67 tkr (1114 kr/kvm)
Totalt:		360		402 tkr

¹² Uppskattad yta då bra ritning saknas

Analys och slutsatser kring lokalsituationen

Medborgarcenter har ändamålsenliga lokaler i alla kommundelar. I Fittja och Hallunda är lokalerna något trånga medan lokalerna i Tumba, Tullinge och Alby skulle kunna vara mindre.

Biblioteken har ändamålsenliga lokaler i Hallunda och Fittja. Biblioteken i Alby, Tullinge och Tumba är för trånga. I Tumba är en utökning av biblioteksytan med 600 kvm på gång och beräknas stå klart i årsskiftet 2020–2021.

Möjlighet att verksamheterna flyttar samman i befintliga lokaler finns inte i något område. Biblioteken har i många fall trånga lokaler och medborgarkontorens lokaler är ändamålsenliga. Medborgarcenter har, med den organisation som finns idag, behov av rum för telefoni i varje kontor. Arbetsplatser i bakomytan skulle också behövas samt ett rum som lämpas sig för handläggning av utredningar och känsligare ärenden.

Ytor som med fördel skulle kunna delas med biblioteken är öppna ytor för väntan, lån av publika datorer, läsning av tidningar, bokningsbara rum samt utställning. Det förutsätter att den typen av ytor är tydligt avskilda från det som är biblioteksrum och medborgarkontorens mottagning. Med ett besöksstryck på 70–100 personer om dagen på Alby och Hallunda medborgarkontor är risken annars stor att besöksgrupperna stör varandra. Medborgarkontorens kunder kan vara socialt utsatta och i väldigt känsliga situationer. Att handha dessa ärenden inne i biblioteksrummet skulle troligtvis försämra intrycket för både medborgarkontorens och bibliotekens besökare.

Möjligheterna till besparingar av lokalkostnader på kort sikt är liten. Det tar många år att få tillbaka en initial investering som behövs för att lokalerna ska fungera för båda verksamheterna. I det fall verksamheterna behöver byggas om av andra skäl kan däremot en besparing göras genom en samlokalisering. Denna utveckling är trolig tex. i Tumba eller Tullinge där biblioteken behöver uppdatera sina lokaler då de idag inte är tillräckliga.

Viktiga faktorer för en lyckad samlokalisering

Linda Söderkvist har i sin magisteruppsats studerat samlokalisering av folkbibliotek och medborgarkontor.¹³ Hon har hittat några faktorer som är viktiga för en lyckad samlokalisering:

- **En lokal anpassad efter båda verksamheternas behov.** Att en verksamhet ”flyttar in ” i en annan försvårar samarbetet och trängsel i lokalen kan leda till en sämre arbetsmiljö.
- **Verksamhetsmål och inriktning.** Tydliga och samspelande verksamhetsmål underlättar uppdelningen av uppgifter.
- **Typen av medborgarkontor.** I de fall medborgarkontoret har myndighetsutövning bör skillnaden mellan verksamheterna markeras tydligt för att inte folkbiblioteken ska förlora sitt förtroende som neutral samhällsinstitution.
- **Personalens attityd till samlokaliseringen.** För att samlokaliseringen ska fungera väl måste det finnas förståelse mellan de olika personalgrupperna kring varandras respektive kompetenser och uppgifter.

¹³ ”två flugor i en smäll”- samlokalisering av medborgarkontor och folkbibliotek, Linda Söderkvist, Magisteruppsats, 20 poäng, Vt. 2003

Institutionen för ABM, estetik och kulturstudier

Handledare: Lena Milton

Uppsatser inom biblioteks- och informationsvetenskap, nr 161

Trots att uppsatsen gjordes för ett antal år sedan så motsvarar de faktorer författaren tar upp väl mot de tendenser som denna utredning visar.

Analys och slutsatser

Medborgarkontor och bibliotek har beröringspunkter i sina uppdrag. Framförallt gällande samhällsinformation, demokrati och egenmakt samt användningen av digitala verktyg. Man kan anta att målgrupperna, i alla fall till viss del, överlappar varandra. Båda verksamheterna har också liknande krav på sina publika lokaler och delar ambitionen att finnas centralt i områdena och vara lättillgängliga. Biblioteken uttrycker att samhällsvägledningssuppgifter spiller över till deras medarbetare då medborgarna behöver hjälp framförallt vid de publika datorerna. Detta är inte unikt för biblioteken utan Botkyrkaborna söker samhällsinformation och stöd där de befinner sig och i den kontakt med kommunen som de har. Även skolor, förskolor och SFI är exempel på verksamheter som få hjälpa till med samhällsvägledning.

Statistiken visar att Botkyrkaborna vänder sig till medborgarkontor och bibliotek främst kring olika frågor. Det innebär att Botkyrkaborna oftast hittar rätt med sitt ärende. Ett område där överlappningen är tydlig är dock just kring att lösa sina ärenden digitalt. Båda verksamheterna har i sina respektive styrdokument uppgiften att jobba med frågan men ingen av verksamheterna har avsatt specifik resurs till detta. Ett förtydligande kring hur detta arbete ska bedrivas och vem som har huvudansvar skulle kunna underlätta samverkan kring de medborgare som behöver stöd och hjälp kring det digitala. Detta är en fråga som kommunen skulle behöva adressera oavsett frågan om lokalsamverkan.

En samlokalisering skulle bidra till att nya målgrupper får upp ögonen för respektive verksamhet. Genom att använda sig av varandras respektive expertområden skulle man kunna utforma ett gemensamt utbud som skulle ge Botkyrkaborna ett mer heltäckande bemötande. Framförallt kring samhällsinformation, demokrati, utställning och digitala hjälpmedel är denna koppling tydligt. Bibliotekens besökare skulle kunna få upp ögonen för det stöd de kan få via ett medborgarkontor samtidigt som medborgarkontorens besökare blir introducerade i bibliotekens utbud.

En samlokalisering av medborgarkontor och bibliotek skulle kunna ge både verksamhetsmässiga och ekonomiska fördelar. Det är då viktigt att det är lokaler som är utformade efter båda verksamheternas behov och det skulle också vara gynnsamt att utöka möjligheter för allmänheten att låna samlingslokaler. Medborgarkontoren kan inte "flytta in" i bibliotekens nuvarande lokaler. Medborgarkontorens besökare är i dagsläget, på de flesta platser, för många och det stöd som besökarna efterfrågar är för djupgående för att passa att ha i helt gemensamma lokaler.

Mycket av det som behövs kring samverkan mellan verksamheterna förutsätter ett tätare samarbete mellan medborgarkontor och bibliotek och liknande riktlinjer och gränssättningar kring samhällsvägledning. Detta kommer inte lösas automatiskt av en samlokalisering. Större förståelse av varandras verksamheter måste finnas och biblioteken måste i större utsträckning hänvisa till medborgarkontoren för att på så sätt kunna frigöra tid till sitt huvuduppdrag.

På lång sikt skulle en lokalsamverkan kunna leda till besparingar gällande lokalkostnader. Det skulle kräva en betydande initial investering då inget av biblioteken är anpassat för att kunna inrymma ett medborgarkontor i dagsläget. Det skulle ta ett antal år innan den initiala investeringen i nya lokaler skulle vara återbetald. Därför bör en samlokalisering planeras i samband med att lokalerna behöver byggas om av andra skäl. Då finns det tydliga ekonomiska vinster med en samlokalisering.

Besparingen när det gäller personella resurser är mer osäker då medborgarcenter idag har en öppetid som är koncentrerad till dagtid och ett längre öppethållande för att motsvara bibliotekens nivå skulle innebära en minskad bemanning dagtid. Det skulle riskera att öka sårbarheten i bemanningssituationen på medborgarcenter och därmed leda till en större personalkostnad i form av vikarier.

Samlade rekommendationer

- En samlokalisering av bibliotek och medborgarkontor ger ökade möjligheter att ge Botkyrkaborna ett samlat utbud och möjligheter för verksamheterna att genom samverkan ge ett bättre sammantaget erbjudande. Det kan också antas att nya personer kommer att hitta till verksamheterna genom att medborgarkontor och bibliotek finns i samma lokaler.
- Kommunen som helhet bör ta ett fastare grepp kring frågan digital delaktighet och bibliotek och medborgarcenter bör samverka kring detta.
- Det finns både verksamhetsmässiga och på sikt ekonomiska fördelar med en samlokalisering. Detta kräver dock att lokaler utformas från början för båda verksamheternas behov. Förutsättningar för någon av verksamheterna att "flytta in" i den andra finns inte.
- Det är inte ekonomiskt försvarbart att initiera en ombyggnation av lokalerna enbart i syfte att samlokalisera. Då biblioteken eller medborgarkontoren av andra skäl behöver uppdatera sina lokaler bör ställning tas till om en samlokalisering av verksamheterna är möjlig. Då finns också möjlighet till en ekonomisk effektivisering även på kort sikt.
- Vid förlängning av befintliga hyresavtal bör hänsyn tas till om samlokaliseringsmöjligheter finns under avtalsperioden. Detta för att undvika avtal som leder till dubbelkostnader.
- En ökad samverkan mellan bibliotek och medborgarkontor kring de Botkyrkabor som söker samhällsvägledning på biblioteken bör utformas i väntan på en ev. samlokalisering. En samsyn kring uppdragen är en förutsättning för att en samlokalisering ska bli lyckosam och grunden kan läggas redan nu.

Att undersöka vidare

- I Tumba jobbar Kultur- och fritidsförvaltningen med att ta fram planer för en utbyggnad av biblioteket. I samband med det bör en fördjupad undersökning av förutsättningar för samlokalisering av bibliotek och medborgarkontoret i Tumba att göras.
- En fördjupad undersökning enligt tidigare fastställd plan bör göras men då med Tumbafokus.¹⁴

¹⁴ Uppdragsbeskrivning utredning samlokalisering av bibliotek och medborgarcenter 2020